

ЗНАЧЕНИЕТО НА СЛЕДСТВЕНИТЕ ВЕРСИИ ЗА РАЗСЛЕДВАНЕТО ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ПОЛИЦАИ

ас. Христо Павлов Павлов
Бургаски свободен университет

IMPORTANCE OF CONSEQUENTIAL VERSION OF INVESTIGATION THROUGH THE SIGHT OF THE POLICE INVESTIGATORS

Hristo Pavlov Pavlov
Burgas Free University

Abstract: Only through the study of practice could be possible to make a conclusion what extent police investigators assess the significance of investigation versions. This report presents the main conclusions from the analysis of over 90 cases which can be defined as a key according to the accepted theory criteria, so and a survey conducted among police investigators from the District Police Department - Burgas, Sliven and Yambol.

Key words: Investigative versions, conclusions, verification of investigative versions, criminal investigation.

Чрез версиите се осъществява прехода на знание относно фактите от разследваното събитие от вероятно към достоверно. Благодарение на построените предположения се планира разследването. В това се корени същественото значение, което следствените версии имат за разследването.

Тази роля на версиите за наказателния процес е причина неспазването на правилата за тяхното изграждане и проверка да доведе до сериозни проблеми за разкриване на обективната истина при наказателните дела. С оглед на тази зависимост, чрез изследване на *следствената практика* може да се заключи дали разследващите полицаи спазват правилата за работа с версии и по този начин да се отговори на въпроса – каква оценка те дават на значението на версиите за разследването.

Направените изводи, свързани с отношението на разследващите полицаи към следствените версии, биха могли да се проверят и чрез *пряко изследване на тяхното мнение*.

1. Резултати от анализа на следствената практика.

Представените в настоящата част от доклада изводи са вследствие от анализа на над 90 дела. По-голяма част от тях могат да бъдат определени като „ключови” с оглед на приетите в теорията критерии за това. [1]

При изследването на делата се очертават следните проблеми при работата на разследващите полицаи с версии:

- Предприемат се действия по събиране на доказателствен материал, за да се потвърди или отхвърли едно първоначално предположение, което *не може да се определи като версия, а представлява догадка*. Изследването на практиката показва, че това води до забавяне на разследването.

• *Не се изграждат изчерпателно на брой версии* по едно неизвестно обстоятелство. *Първоначално изградената версия се предпочита и се пренебрегва противоречивата информация, подкрепяща алтернативните предположения* или решения на даден проблем.

• От анализа на изследваните дела се налага изводът, че обективността и безпристрастността на разследващите органи и държавното обвинение не се преценяват като достойнства на органите на досъдебното производство, а „*на всяка цена*” се търси *наличието на обвинителна теза в съда*, без да се държи ясна сметка за възможния краен изход на делото. Съответен на това е стремежът на представителите на държавното обвинение да събират само и единствено обвинителни или отегчаващи отговорността на обвиняемите лица доказателства, и да отказват събирането на оправдателни такива. Обвинението често отказва разследване на други възможни следствени версии, освен изначално проявената и обществено популяризирана такава.

Редица са примерите, които могат да посочат допуснати от органите на досъдебното производство грешки, чрез които се потвърждава изложеното. Един от тях е случаят „Максим Савов”, който придоби популярност у нас.

На 05. 01. 2010 г., в гр. П. е извършен грабеж в магазин за пакетирани стоки. Мъж с качулка и шапка с козирка нахлува в магазина и заплашва продавачката М. Д. с нож. Въпреки съпротивата от страна на М. Д., въоразеният мъж успява да вземе оборота на магазина от около 500 лв. и да избяга.

На 11 януари продавачката вижда на улицата млад мъж (М. С.), за когото е убедена, че е грабителят. На следващия ден М. С. влиза в магазина и най-спокойно си купува кафе. Продавачката веднага се обажда на полицията. На 13 януари М. С. е арестуван докато минава покрай магазина, отивайки на зъболекар.

Грабежът (на 05. 01. 2010г.) и влизането в магазина на М. С. за да си купи кафе (на 12. 01. 2010г.) са заснети от охранителна камера.

При претърсването на дома му са открити обувки, тениска и нож, които М. Д. твърди, че са на грабителя. М. С. остава в ареста чак до 9 юни.

ПРС постановява обвинителна присъда, като осъжда М.С. условно. ОК- гр.П. постановява оправдателна присъда, като мотивите се свеждат основно до това, че обвинението и първата инстанция са събирали доказателства единствено и само, за да уличи М. С. като са отказали събирането на други за разкриване на обективната истина. ПОС отчита, че още към момента на постановяването на присъдата сред наличната доказателствена маса, с която е разполагал районният съд, са съществували сериозни алогизми и несъответствия в събраните доказателства, поставящи под съмнение съпричастността на М. С., които обаче мълчаливо са били подминати в мотивите. С решение № 368/03.10.2011 г. по наказателно дело № 1778/2011 г. ВКС потвърждава оправдателната присъда на М. С., постановена от Пловдивския окръжен съд на 20 януари 2011 година.

Част от действията, които показват работата само по версията за виновността на М. С. се свеждат до следното:

- Не е направен опит за разгадаване на мотивите на М. С за извършването на грабеж. По делото са събрани достатъчно доказателства за материалната обезпеченост на М. С., а и според експертното мнение на специалистите в областта на психологията и психиатрията той изцяло се отличава от другите профили на лица, обвинени за подобни деяния

- Обвинителната теза и решението на първата инстанция се опират повече на сведенията от разпита на продавачката, отколкото на други доказателства. Не е взет

под внимание записът от охранителната камера в магазина. Едва в мотивите на ОС – гр. П. се отчита, че органите на досъдебното производство и първата инстанция не са проучили записите „достатъчно задълбочено”. Според съдиите от втората инстанция, ако РС – гр. П е сторил това „... дори и без експертна помощ, районният съд щеше да установи, че някои важни подробности от пресъздадените от потърпевшата събития не съответстват и използваният при грабежа нож има отлика с иззетия от дома на подсъдимия”.

Едва ОС – гр. П. сравнява откритите у дома на М. С. дрехи и нож с тези, които е носил заснетият от камерите извършител на грабежа. Установява се, че те са съвсем различни. Нещо повече – в дома на М. С. не са открити панталон, горна дреха с качулка и шапка, каквито е носил нападателят.

М. С. е заснет от камерите при влизането си на 12. 01. 2010 г. в магазина и експертите с лекота могат да установят дали с нападателя са един и същ човек, сравнявайки ръст, възраст, походка, особени белези и т.н. Въпреки искането на адвокатите на М. С. прокуратурата отказва да възложи експертиза на записите от камерите, не го прави и първата инстанция, която разглежда делото.

При извършената по-късно експертиза на записите се установява, че грабителят и М. С. имат 10-12 см разлика в ръста, различна ширина на рамената и дължина на краката, походка и движения.

- Органите на досъдебното производство и първоинстанционният съд не вземат под внимание свидетелските показания на шестима души, според които М. С. е бил с тях по време на грабежа.

- Не са взети под внимание и опита на М. С. и на годеницата му да провокират изграждането и на друга версия, като посочват, че местонахождението на М. С. по време на грабежа може да се установи и чрез мобилен оператор – като се посочи в коя клетка на града е бил телефонът му.

Нещо повече, още в самото начало проличава убедеността на обвинението във виновността на М. С. – от него става ясно, че при задържането му се чува „мълчи бе, наркоман!”, а отговорът на въпроса му защо е задържан е – „Ти няма да разбереш сега”.

2. Резултати от анализа на мнението на разследващите полицаи, относно следствените версии.

Изводи за работата на разследващите полицаи по версии и за тяхната оценка на значението на версиите за разследването могат да се получат към настоящия момент от анализа на развитието на досъдебната фаза на конкретни дела. Поради това, че версиите не се записват в документацията по разследването следва, че направените заключения са по-скоро косвени. Това налага провеждането на анкетно изследване на мнението на част от разследващи полицаи от няколко ОД МВР за ролята и значението на следствените версии, чрез което по категоричен начин да се проверят и потвърдят направените изводи.

В тази връзка е проведено през м. март и м. април 2013г. анкетно проучване на територията на Областните дирекции на МВР – Бургас, Сливен и Ямбол. Анкетирани са приблизително повече от една втора от общия брой на разследващите полицаи на територията на трите областни дирекции. Извадката е излъчена така, че да осигури съответната възможност за обосновано екстраполиране и обобщаване на извлечената информация като валидна за цялата генерална съвкупност.

Резултатите от това проучване потвърдиха направените от изследването на следствената практика изводи **както**, че част от разследващите органи не оценяват до-

статъчно добре познавателната и насочващата разследването същност на следствените версии, *така* и че не познават в детайли правилата за изграждането и проверката им.

Резултатите от акнетното проучване показват също така, че:

- *Предпочита се изграждането само на общи следствени версии*, като в повечето случаи не се изграждат частни такива.

- Разследващите полици са считат, че за практиката и тяхната работа ще бъде полезен изработването на *модел, включващ отделните етапи от дейността по изграждане и проверка на следствени версии*.

В правната литература е направен опит да се проследят етапите на познавателния процес по изграждане и проверка на следствени версии и е представен в графична форма модел на този мисловен процес. [2]

Изследването на следствената практика и на мнението на разследващите полици показва как те пренебрегват факта, че гарантирайки правилна насоченост, оптимална организация и ефективност на наказателното производство, версиите заемат ключово място в процеса на доказване по наказателни дела.

Литература

- [1]. Част от делата са изследвани от екип от анализатори на Фондация „Риск Монитор“ през периода от 01.10.2009 г. до 31.05.2010 г. Виж Илкова, Р. Организирана престъпност и корупция: ключови съдебни дела, С., Фондация РискМонитор, 2010.
- [2]. Виж: Павлов, Х. Етапи на познавателния процес по изграждане на следствени версии, Юридически сборник, т. XVII, Бургас, изд. БСУ, 2009, с. 145 – 154, Павлов, Х. Логические выводы из следственных версий, Вестник Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации. Научно-практический журнал АГПРФ, № 4 (30), М., 2012, с. 51 – 57.